

Προς μια γενεαλογία της σεξουαλικότητας των μαύρων γυναικών:

Η προβληματική της σιωπής

Evelynn M. Hammonds

Η σεξουαλικότητα αναδείχτηκε στη διάρκεια του εικοστού αιώνα σε ένα από τα πιο ευδιάκριτα, επίμαχα και θεαματικά χαρακτηριστικά της σύγχρονης ζωής στις ΗΠΑ. Οι αντιπαραθέσεις για θέματα που αφορούν τη σεξουαλική πολιτική και συμπεριφορά αποκαλύπτουν άλλου είδους εντάσεις που διέπουν τη βορειοαμερικανική κοινωνία, και ιδίως εντάσεις που περιστρέφονται γύρω από τα μεταβαλλόμενα στερεότυπα της εργασίας, της οικογενειακής οργάνωσης, του ελέγχου των ασθενειών και των σχέσεων ανάμεσα στα φύλα. Οι Αφροαμερικανοί συνέχισαν να χρησιμοποιούνται ως πεδίο στο οποίο αποκωδικοποιούνται αλληλοσυγκρουόμενες ιδέες για τη φυλή, το φύλο και τη σεξουαλικότητα, την επαύριο των ισχυρισμών της Anita Hill ενάντια στο υποψήφιο μέλος του αμερικανικού Ανώτατου Δικαστηρίου Clarence Thomas, τον οποίο κατηγορήσε για σεξουαλική παρενόχληση το 1991, όπως και μετά τις πιο πρόσφατες κατηγορίες για το φόνο της συζύγου του, που αντιμετώπισε ο αστέρας του ποδοσφαίρου O.J. Simpson το 1996. Ωστόσο, μολονότι οι μαύροι άνδρες βρίσκονται όλο και συχνότερα στο επίκεντρο των δημόσιων συζητήσεων για τη σεξουαλικότητα που διεξάγονται στην ακαδημαϊκή κοινότητα και στα μέσα μαζικής ενημέρωσης, οι ιδιαίτεροι τρόποι με τους οποίους παρουσιάζονται στους λόγους αυτούς οι μαύρες γυναίκες παραμένουν χωρίς επαρκή ανάλυση και θεωρητική επεξεργασία.

Στο άρθρο αυτό θα υποστηρίξω ότι στη συγκρότηση της σεξουαλικότητας των μαύρων γυναικών από το δέκατο ένατο αιώνα μέχρι σήμερα εμπλέκονται τρία ζητήματα. Το πρώτο σχετίζεται με το πώς έχει συγκροτηθεί η σεξουαλικότητα των μαύρων γυναικών σε διπολική αντίθεση με εκείνη των λευκών γυναικών: Στους κυρίαρχους λόγους έχει καταστεί ταυτόχρονα αφανής, ορατή (εκτεθειμένη), υπερβολικά ορατή και παθολογική. Δεύτερον, θα περιγράψω πώς διάφορες ομάδες μαύρων γυναικών κωδικοποίησαν και βίωσαν την αντίσταση στους ηγεμονικούς λόγους μέσα στις κοινότητες των μαύρων σε διαφορετικές ιστορικές στιγμές. Τέλος, θα εξετάσω τα όρια των συγκεκριμένων στρατηγικών αντίστασης όσον αφορά την αποδιάρθρωση των κυρίαρχων λόγων για τη σεξουαλικότητα των μαύρων γυναικών και τις συνέπειες για τις μαύρες που πάσχουν από AIDS.

Ιδιαίτερα ενδιαφέρον θεωρώ το να διερευνήσω, θέτοντας τα ερωτήματα αυτά, τα γραπτά των μαύρων φεμινιστριών θεωρητικών για τη σεξουαλικότητα των μαύρων γυναικών. Σύμφωνα με όσα παρατήρησε η κοινωνιολόγος Patricia Hill Collins, οι μαύρες φεμινίστριες θεωρητικοί, ενώ έχουν γράψει εκτενώς για την επίδραση που είχαν στη σεξουαλικότητα των μαύρων γυναικών ζητήματα όπως ο βιασμός, η υποχρεωτική στέρωση και η ομοφοβία, «όταν έρχεται η ώρα να συζητηθούν άλλα σημαντικά ζητήματα σχετικά με τη σεξουαλική πολιτική των μαύρων γυναικών, [...] τους

είναι σχεδόν αδύνατον να μιλήσουν για το τι συνέβη στις ομόφυλές τους».¹

Καμία πλήρης ιστορική μελέτη για τη σεξουαλικότητα των Αφροαμερικανίδων στις Ηνωμένες Πολιτείες δεν έχει υπάρξει μέχρι σήμερα. Στο άρθρο αυτό θα εξετάσω ορισμένους από τους λόγους για τους οποίους οι μαύρες φεμινίστριες απέτυχαν να αναπτύξουν μια σύνθετη, ιστορικά εξειδικευμένη ανάλυση της σεξουαλικότητας των μαύρων γυναικών.

Οι μαύρες φεμινίστριες θεωρητικοί έχουν σχεδόν ομόφωνα αναφερθεί στην απουσία της σεξουαλικότητας των μαύρων γυναικών από τη σκοπιά των ηγεμονικών λόγων. Σε μία από τις πρώτες και πιο ενδιαφέρουσες πραγματεύσεις του ζητήματος, η κριτικός λογοτεχνίας Hortense Spillers έγραφε πως «οι μαύρες μοιάζουν με κήτη που έχουν εξοκείλει στα ρηχά της σεξουαλικής οικουμένης, χωρίς φωνή, παραγνωρισμένες, άπρακτες, προσμένουν το *δικό τους* ρήμα».² Για τη συγγραφέα Toni Morrison, η σεξουαλικότητα των μαύρων γυναικών είναι ένα από τα «άρρητα ανείπωτα» της αφροαμερικανικής εμπειρίας. Η σεξουαλικότητα των μαύρων γυναικών περιγράφεται συχνά με μεταφορικά σχήματα σχετικά με την αλαλία, το χώρο ή τη θέαση· περιγράφεται ως «κενό» ή ως άδειος χώρος που είναι ανά πάσα στιγμή ορατός (εκτεθειμένος) και αφάνης συνάμα, ένας χώρος όπου τα σώματα των μαύρων γυναικών έχουν πάντοτε ήδη αποικιοποιηθεί. Επιπλέον, η εν δυνάμει σεξουαλικότητα του μαύρου γυναικείου σώματος, που έχει πάντοτε ήδη αποικιοποιηθεί, είναι τόσο έντονη ώστε καταλήγει να είναι εντελώς ανύπαρκτη.³ Στο παρελθόν, οι μαύρες αντέδρασαν στην καταπιεστική δύναμη των ηγεμονικών λόγων για τη φυλή και το φύλο, οι οποίοι οικοδόμησαν την εικόνα αυτή με τη σιωπή, τη μυστικότητα και την αφάνεια· μια αφάνεια μάλιστα που ως ένα βαθμό υπήρξε επίσης προσωπική επιλογή.⁴

Οι μαύρες φεμινίστριες θεωρητικοί –στην ιστορία, την κριτική λογοτεχνίας, την κοινωνιολογία, τη νομική επιστήμη και την πολιτισμική κριτική– στηρίχτηκαν σε ένα συγκεκριμένο ιστορικό αφήγημα, το οποίο θεωρείται ότι περιγράφει τους παράγοντες που παρήγαγαν και συντήρησαν τις αντιλήψεις για τη σεξουαλικότητα των μαύρων γυναικών (συμπεριλαμβανομένων και των δικών τους). Η ιστορία αυτή αναδεικνύει τρία θέματα. Πρώτον, τη συγκρότηση της αντίληψης που θεωρεί τη μαύρη γυναίκα ενσάρκωση του σεξουαλικού, και τη συνακόλουθη αφάνεια των μαύρων γυναικών, που νοούνται ως το άρρητο, το αόρατο, καθετί που δεν είναι λευκό. Δεύτερον, την αντίσταση των μαύρων γυναικών τόσο στα αρνητικά στερεότυπα για τη σεξουαλικότητά τους όσο και στις υλικές συνέπειες που είχαν αυτά για τη ζωή τους. Τέλος, αναδεικνύει το ότι οι ίδιες οι μαύρες γυναίκες ανέπτυξαν έναν πολιτισμό της απόκρυψης και μια πολιτική σιωπής γύρω από το ζήτημα της σεξουαλικότητάς τους.

Αποικιοποιώντας τα σώματα των μαύρων γυναικών

Είναι γενικά αποδεκτό ότι η ιστορία των συζητήσεων για τη σεξουαλικότητα των μαύρων γυναικών στη δυτική σκέψη αρχίζει από την πρώτη στιγμή που οι Ευρωπαίοι ήρθαν σε επαφή με τους λαούς της αφρικανικής ηπείρου. Σύμφωνα με όσα υποστήριξε ο Sander Gilman σε ένα άρθρο του που μνημονεύεται συχνότατα, το «Black bodies, white bodies: Toward an iconography of female sexuality in late nineteenth-century art, medicine, and literature»,⁵ οι αναπαραστατικές συμβάσεις

για την ανθρώπινη ποικιλομορφία, όπως τις αποτυπώνει η εικαστική τέχνη της εποχής, συνέδεαν τη μαύρη γυναίκα με την πόρνη χρησιμοποιώντας ως ενδιάμεσο κρίκο την εικόνα της Οττεντότισσας. Η χαρακτηριστική γυναικεία μορφή που απεικονιζόταν στις παραστάσεις αυτές ήταν η Οττεντότισσα Sarah Bartmann, γνωστή με το προσωνύμιο «Αφροδίτη των Οττεντότων». Το ευρωπαϊκό κοινό και κάποιοι ειδικοί επιστήμονες μετέτρεψαν –με τρόπο βάνανσο– σε αντικείμενο αυτή τη μαύρη γυναίκα από τη νότια Αφρική και την παρουσίαζαν σαν έκθεμα, επειδή θεώρησαν ότι διέθετε ασυνήθιστα σωματικά χαρακτηριστικά, ιδιαίτερα, γεννητικά όργανα και οπίσθια. Ο Gilman υποστήριξε ότι η Sarah Bartmann και άλλες μαύρες που μεταφέρθηκαν στην Ευρώπη από τη νότια Αφρική αναδείχθηκαν στην κατεξοχήν εικόνα της μαύρης στην Ευρώπη σε όλο το δέκατο ένατο αιώνα. Οι Ευρωπαίοι σχολιαστές όριζαν τα «πρωτόγονα» γεννητικά όργανα των γυναικών αυτών ως σημείο των «πρωτόγονων» σεξουαλικών τους ορέξεων. Έτσι, η μαύρη γυναίκα μετατράπηκε σε αντίποδα του ευρωπαϊκού κάλλους και των σεξουαλικών ηθών, και βρέθηκε υποβαθμισμένη στο χαμηλότερο σκαλί της εξελικτικής κλίμακας του ανθρώπινου είδους. Η εικόνα της μαύρης που κατασκευάστηκε την εποχή αυτή αντικατόπτριζε όλα όσα δεν ήταν η λευκή γυναίκα. Με άλλα λόγια, σύμφωνα με την εύστοχη διατύπωση της ιστορικού της τέχνης Lorraine O'Grady, «ο ορισμός της γυναίκας είναι [ήταν] η λευκή· η μη λευκή (και τα στερεότυπα που συμπεκνώνονταν στο πρόσωπό της) είναι όλα όσα εκείνη καλά θα έκανε να μην είναι».⁶ Ο Gilman καταδεικνύει ότι μέχρι το τέλος του δέκατου ένατου αιώνα οι Ευρωπαίοι ειδήμονες στην ανθρωπολογία, τη δημόσια υγεία, την ιατρική, τη βιολογία και την ψυχολογία είχαν συμπεράνει –με βάση τα ολοένα αυξανόμενα «επιστημονικά» τους στοιχεία– πως η μαύρη γυναίκα ενσάρκωνε την ανεξέλεγκτη σεξουαλικότητα.

Επιπλέον, καθώς αναδυόταν στο προσκήνιο η αγωνία των λευκών ευρωπαϊκών ελίτ για την αυξανόμενη συχνότητα των σεξουαλικά μεταδιδόμενων νοσημάτων, της σύφιλης ιδίως, η υψηλή συχνότητά τους στις μαύρες χρησιμοποιήθηκε προκειμένου να τις ορίσει ως πηγή διαφθοράς και ασθενειών. Ο συσχετισμός των πόρνων με τη νόσο αποτέλεσε τον τελικό κρίκο που συνέδεσε τη μαύρη με την πόρνη. Και οι δύο γυναίκες έφεραν το στίγμα της σεξουαλικής διαφοράς και της παρέκκλισης. Ο Gilman συμπέρανε ότι η αντίληψη που θεωρούσε τη σεξουαλικότητα των μαύρων γυναικών εγγενώς ανήθικη και ανεξέλεγκτη υπήρξε προϊόν των βιολογικών επιστημών του δέκατου ένατου αιώνα. Οι επιστήμες αυτές, από ιδεολογική άποψη, αντικατόπτριζαν το φόβο για τη διαφορά που ένιωθαν οι Ευρωπαίοι άνδρες στην εποχή της αποικιοκρατίας και τη συνακόλουθη ανάγκη τους να ελέγξουν και να ρυθμίσουν τη σεξουαλικότητα όσων είχαν μετατρέψει σε «άλλους».

Η Paula Giddings, ακολουθώντας τον Gilman, επισήμανε ότι η αρνητική νοηματοδότηση της σεξουαλικότητας των μαύρων γυναικών, όπως αποκαλύπτεται από την περίπτωση της Sarah Bartmann, συνέπεσε ακριβώς με την εποχή κατά την οποία το ζήτημα της αναγνώρισης των πολιτικών δικαιωμάτων όσων μαύρων δεν ήταν σκλάβοι αποτέλεσε πεδίο έντονων αντιπαραθέσεων στις Ηνωμένες Πολιτείες. Η αντίφαση που παρουσίαζε ο θεσμός της δουλείας στις ΗΠΑ επιλύθηκε εν μέρει αποδίδοντας στους μαύρους ορισμένα κληρονομικά χαρακτηριστικά τα οποία τους καθιστούσαν ανάξιους για την ιδιότητα του πολίτη· ανάμεσά τους, εξέχουσα θέση κατείχε η πεποίθηση ότι οι μαύροι, και ιδίως οι γυναίκες, διέθεταν αχαλίνωτη σεξουαλικότητα.⁷ Συνεπώς, η

φυλετική διαφορά συνδέθηκε με τη σεξουαλική διαφορά προκειμένου να παγιωθεί η υπεροχή των λευκών ανδρών την εποχή της δουλείας.

Στην ίδια εποχή, η εικόνα της πάντοτε ήδη σεξουαλικής μαύρης γυναίκας γνώρισε ευρύτατο φάσμα ιδεολογικών χρήσεων και έγινε εξαιρετικά οικεία. Το στερεότυπο αυτό χρησιμοποιήθηκε για να νομιμοποιηθούν η δουλεία, ο βιασμός και η σεξουαλική κακοποίηση των μαύρων γυναικών από τους λευκούς, όπως επίσης και το λυντσάρισμα των μαύρων ανδρών· επίσης χρησιμοποιήθηκε, διόλου τυχαία, για να συντηρηθεί η συνοχή των βιολογικών θεωριών για την ανθρώπινη διαφορά που βασιζόταν σε παγιωμένες φυλετικές τυπολογίες. Καθώς οι Αφροαμερικανίδες θεωρούνταν περιουσιακό στοιχείο των ιδιοκτητών τους, δεν διέθεταν περισσότερα κοινωνικά, πολιτικά και νομικά δικαιώματα απ' ό,τι τα οικόσιτα ζώα· στην πραγματικότητα, οι μαύρες υφίσταντο τις ίδιες μορφές ελέγχου και κακομεταχείρισης με τα ζώα. Σύμφωνα με τις μαύρες φεμινίστριες μελετήτριες, και μόνο το γεγονός ότι οι μαύρες αναδύθηκαν ως ομιλούντα υποκείμενα κάτω από το καθεστώς δουλείας είναι αξιοσημείωτο.⁸ Και μάλιστα, το γεγονός ακριβώς ότι οι Αφροαμερικανίδες της εποχής αυτής τελικά μίλησαν δημόσια για τη σεξουαλική εκμετάλλευση που υπέστησαν λογίζεται ως αντίδραση στους κυρίαρχους λόγους της εποχής. Σύμφωνα με όσα περιέγραψε η Hazel Carby, οι μαύρες στη διάρκεια της δουλείας ήρθαν πράγματι αντιμέτωπες με την επιτακτική ανάγκη να αναπτύξουν τρόπους που θα τους επέτρεπαν να αναγνωριστούν ως γυναίκες από τους λευκούς, προασπίζοντας τη θετική αξία της σεξουαλικότητάς τους τόσο στη δημόσια όσο και στην ιδιωτική σφαίρα.⁹

Η πολιτική της «ανασυγκρότησης της έννοιας ‘γυναίκα’»¹⁰

Καθώς η συζήτηση των λευκών στις ΗΠΑ σχετικά με τους ρόλους των φύλων και τη σεξουαλικότητα άρχισε, προς τα τέλη του δέκατου ένατου αιώνα, να μεταστρέφεται, η διπολική εννοιολόγηση της σεξουαλικότητας των μαύρων και των λευκών γυναικών διατηρήθηκε εξαιτίας της βικτωριανής σεξουαλικής ιδεολογίας αλλά και των κρατικών καταπιεστικών πρακτικών. Οι λευκές παρουσιάζονταν ως αγνές, ψυχρές και χωρίς σεξουαλικότητα, ενώ οι μαύρες γυναίκες συνόψιζαν υποδειγματικά την ανηθικότητα, το νοσηρό πάθος, τη ρυπαρότητα και την ίδια τη σεξουαλική πράξη. Η ευπρέπεια και η σεξουαλική πειθαρχία αντιπαράτέθηκαν στην ελευθεριότητα, σύμφωνα με το λόγο των μεσοαστών λευκών, οι οποίοι θεωρούσαν ότι οι τρόποι ζωής των μαύρων –αλλά και των νέων λευκών μεταναστών στα αστικά κέντρα– υπονόμευαν τις ηθικές αρχές της χώρας.¹¹ Φάνηκε λοιπόν πως τούτη η διπολική αντίθεση, με έρεισμα το δόγμα της «Λατρείας της Αληθινής Γυναίκας», απέκλειε οριστικά τις μαύρες από την ιδεολογία της γυναικείας ιδιότητας που εξυμνήθηκε αφειδώς στη βικτωριανή εποχή. Όπως παρατηρεί η Beverly Guy-Sheftall, οι μαύρες συνειδητοποίησαν με οδύνη ότι «απαξιωνόνταν ανεξάρτητα από τα προτερήματά τους και ότι δεν επρόκειτο ποτέ να εφαρμοστεί στη δική τους περίπτωση το δόγμα της Λατρείας της Αληθινής Γυναίκας, παρά την αφοσίωση με την οποία οι ίδιες θα ενστερνίζονταν ενδεχομένως τις αξίες του».¹²

Στον ύστερο δέκατο ένατο αιώνα, καθώς η εκμετάλλευση και η κακοποίηση των μαύρων

γυναικών εντείνονταν παρά τη νομική κατάργηση της δουλείας, οι Αμερικανίδες μαύρες μεταρρυθμίστριες αναγνώρισαν την ανάγκη να αναπτύξουν διαφορετικές στρατηγικές αντιπαράθεσης με τα αρνητικά στερεότυπα της σεξουαλικότητάς τους, που είχαν ως τότε επιστρατευτεί για να νομιμοποιηθούν ο βιασμός, το λυντσάρισμα και η κάθε είδους κακοποίηση των μαύρων γυναικών από τους λευκούς. Στο ρευστό πλαίσιο της εποχής της αμερικανικής Ανασυγκρότησης (1865-1877), δηλαδή στην εποχή που τα πολιτικά δικαιώματα των μαύρων ανδρών συνδέθηκαν στο νου των λευκών με την έννοια της σεξουαλικής εμπρόθετης δράσης τους, απαιτούνταν κάτι περισσότερο τόσο από τη ρητή αποδοχή της γυναικείας σεξουαλικότητας ως φυσιολογικής όσο και από το αίτημα να συμπεριληφθούν οι μαύρες γυναίκες στην κατηγορία των γυναικών υπό προστασία.¹³ Η πολιτική, η σεξουαλικότητα και η φυλή είχαν ήδη συνδεθεί αξεδιάλυτα στις ΗΠΑ, αλλά η προβληματική την οποία καθιέρωνε αυτή η σύνδεση κατέκτησε πρωτοφανή περίοπτη θέση την εποχή της αμερικανικής Ανασυγκρότησης, καθώς το λυντσάρισμα των μαύρων, ανδρών και γυναικών, γινόταν όλο και πιο συχνή πρακτική στις πρώτες δεκαετίες του εικοστού αιώνα.

[...]

Η πολιτική της σιωπής

Μολονότι οι μαύρες μεταρρυθμίστριες αρχικά χρησιμοποίησαν ορισμένες στρατηγικές που είχαν χαρακτηριστεί ως αντίσταση στους κυρίαρχους τρόπους συγκρότησης της σεξουαλικότητάς τους, οι οποίοι καταλάμβαναν όλο και πιο ηγεμονική θέση στην αμερικανική κοινωνία, μετά τις αρχές του εικοστού αιώνα άρχισαν να προωθούν τη δημόσια σιωπή για τη σεξουαλικότητα, μια πολιτική που βάσιμα μπορεί να θεωρηθεί ότι συνεχίζεται μέχρι σήμερα.¹⁴ Οι μαύρες μεταρρυθμίστριες ανέδειξαν ως πολιτική στρατηγική την «πολιτική της σιωπής», όπως την περιγράφει η ιστορικός Evelyn Brooks Higginbotham, ελπίζοντας πως με τη σιωπή τους και με την προώθηση της ορθής βικτωριανής ηθικής θα καταδείκνυαν πόσο ψεύτικη ήταν η εικόνα της σεξουαλικά ανήθικης μαύρης.¹⁵ Η ιστορικός Darlene Clark Hine υποστηρίζει ότι οι μαύρες θεωρούσαν τον «πολιτισμό της απόκρυψης», που γεννήθηκε από την πολιτική αυτή, τρόπο να «προστατεύσουν τις ιερές μύχιες πλευρές της ζωής τους».¹⁶ Ως «πολιτισμό της απόκρυψης» η ιστορικός ορίζει «τις συμπεριφορές και τη νοοτροπία των μαύρων γυναικών που, ενώ έδιναν την εντύπωση ότι ήταν ανοιχτές και εκτεθειμένες σε κοινή θέα, στην πραγματικότητα προστάτευαν την αληθινή ζωή τους και τον εαυτό τους από τους καταπιεστές τους». «Μόνον με τη μυστικότητα», υποστηρίζει η Hine, «και συνεπώς μόνον εφόσον επιτύγχαναν να επιβάλουν στον εαυτό τους την αφάνεια, μπορούσαν οι απλές μαύρες γυναίκες να διευρύνουν την επικράτεια του ψυχικού τους χώρου και να εξασφαλίσουν τα αποθέματα δύναμης που ήταν απαραίτητα για να τον υπερασπιστούν».¹⁷ Προβάλλοντας λοιπόν την εικόνα της «αυστηρά ενάρετης» μαύρης, ήλπιζαν ότι θα δρέψουν μεγαλύτερο σεβασμό, δικαιοσύνη και περισσότερες ευκαιρίες για όλους τους μαύρους Αμερικανούς. Η στρατηγική αυτή φυσικά παρουσίαζε προβλήματα, όπως παρατηρεί η Higginbotham. Πρώτον, ο στόχος της δεν επιτεύχθηκε, δηλαδή δεν έθεσε τέλος στη συγκρότηση αρνητικών στερεοτύπων για τις μαύρες. Και δεύτερον,

ορισμένες μεσοαστές μαύρες ανέλαβαν την αστυνόμευση της συμπεριφοράς των φτωχών, των εργατριών και γενικά όσων γυναικών παρέκκλιναν από τον βικτωριανό κανόνα ηθικής εν ονόματι της προστασίας της «φυλής».¹⁸ Οι μαύρες μεταρρυθμίστριες συναινούσαν σε συμπεριφορές με τις οποίες οποιαδήποτε μαύρη θα μπορούσε να βρεθεί «εκτεθειμένη» και χαρακτηρισμένη με ρατσιστικούς σεξουαλικούς όρους, ανεξάρτητα από την προσωπική της αλήθεια· αντιμετώπιζαν οποιαδήποτε παρεκκλίνουσα δήθεν ατομική συμπεριφορά ως απειλή για τη φυλή συνολικά. Ωστόσο, η ανθεκτικότερη στο χρόνο και πιο προβληματική πτυχή της πολιτικής τής σιωπής είναι ότι, επιλέγοντας τη σιωπή, οι μαύρες έχασαν επίσης την ικανότητα να αρθρώσουν οποιαδήποτε αντίληψη για την ίδια τη σεξουαλικότητά τους.

Ωστόσο, η τελευταία αυτή διαπίστωση ίσως παραείναι γενικευτική. Η Carby παρατηρεί πως στη δεκαετία του 1920, οι μαύρες των ΗΠΑ διακινδύνευσαν να οικειοποιηθούν όλες τις αναπαραστάσεις της μαύρης γυναικείας σεξουαλικότητας ως πρωτόγονης κι εξωτικής σε μια κοινωνία έντονα ρατσιστική.¹⁹ «Οι ρατσιστικές σεξουαλικές ιδεολογίες», συνεχίζει η Carby, «διακήρυσσαν ότι οι μαύρες γυναίκες ήταν σεξουαλικά αχαλίνωτες, και οι μαύρες συγγραφείς, αντιδρώντας στην άποψη αυτή, είτε εστίαζαν την προσοχή τους στην υπεράσπιση της αρετής τους είτε μετέθεταν τη σεξουαλικότητα σε άλλο έδαφος».²⁰ Όπως έχουν παρατηρήσει πολλές μαύρες φεμινίστριες στα πεδία της λογοτεχνικής κριτικής και των πολιτισμικών σπουδών, τούτο το άλλο έδαφος όπου μετατέθηκε η σεξουαλικότητα των μαύρων γυναικών ήταν η μουσική, και κυρίως τα μπλουζ. Οι πρώτες τραγουδίστριες των μπλουζ –οι οποίες ασφαλώς δεν ανήκαν διόλου στη μεσαία τάξη– χαρακτηρίστηκαν «πρωτοποριακές μορφές, οι οποίες με τα τραγούδια τους διεκδίκησαν τη σεξουαλική υποκειμενικότητά τους και άρθρωσαν ένα μαύρο γυναικείο λόγο για τη σεξουαλικότητα».²¹ Σε μια ιστορική στιγμή κατά την οποία η σεξουαλικότητα των μεσοαστών μαύρων γυναικών «λάνθανε εντελώς προκειμένου να αποφευχθεί η υιοθέτηση των σεξουαλικών στερεοτύπων», οι γυναίκες των μπλουζ αντέκρουαν και εκμεταλλεύονταν τα ίδια ακριβώς στερεότυπα.²² Τελικά όμως, ούτε η σιωπή ούτε η αντίσταση μπόρεσαν να εκθρονίσουν τις αρνητικές νοηματοδοτήσεις της σεξουαλικότητας των μαύρων γυναικών· ούτε και στάθηκαν ικανές οι στρατηγικές αυτές να επιτρέψουν στις μαύρες να εκφράσουν και να προσδιορίσουν οι ίδιες ελεύθερα τη σεξουαλικότητά τους. Με τις προσεγγίσεις αυτού του είδους οι Αφροαμερικανίδες στερήθηκαν τη δυνατότητα να αποκτήσουν τον έλεγχο της σεξουαλικότητάς τους.

Σε παλαιότερες εποχές, οι μαύρες είχαν επισημάνει τους τρόπους με τους οποίους συγκεκριμένες κρατικές πρακτικές –ο ορισμός της μαύρης γυναίκας ως περιουσιακού στοιχείου, ο καθαγιασμός του βιασμού και του λυντσαρίσματος των μαύρων γυναικών και ανδρών, η άρνηση του δικαιώματος της ψήφου– στηρίζονταν σε μια συγκεκριμένη ιδεολογία για τη σεξουαλικότητα των μαύρων, γυναικών και ανδρών. Αυτές οι κρατικές πρακτικές απάλειψαν πλήρως κάθε έννοια διαφοράς ανάμεσα στις μαύρες, συμπεριλαμβανομένων των διαφορών τάξης, χρώματος και εκπαιδευτικών και οικονομικών προνομίων· όλες οι μαύρες γυναίκες θεωρούνταν το ίδιο. Το γεγονός όμως ότι οι μαύρες αγωνίστριες αποδέχτηκαν ως πρότυπο υποκειμενικότητας το στερεότυπο της αυστηρά ενάρετης μαύρης δεν εξαφάνισε τελείως τις διαφορές αυτές αλλά ούτε και επέτρεψε να συζητηθούν ευθέως. Σύμφωνα με την άποψη των μαύρων μεταρρυθμιστριών της

εποχής, άποψη ριζωμένη στις ιδιαίτερες θρησκευτικές παραδόσεις τους, η αμφισβήτηση των αρνητικών στερεοτύπων για τις μαύρες γυναίκες σκόπευε ευθέως στο να αποκαλύψει τους τρόπους με τους οποίους η κρατική εξουσία υπήρξε συνεργός στη βία ενάντια στους μαύρους. Συνεπώς, η οικειοποίηση της ευπρέπειας και της άρνησης της σεξουαλικότητας υπήρξε μια ευγενέστερη μέθοδος για να τονίσουν ότι η ιστορία περί ανηθικότητας των μαύρων γυναικών ήταν ένα ψέμα.²³

[...]

Ανθεκτικές κληρονομίες: η πολιτική της εμπορευματοποίησης

Δεν θα έπρεπε διόλου να προκαλεί έκπληξη η σιωπή των μαύρων γυναικών για τη σεξουαλικότητα. Η επιβληθείσα παραγωγή σιωπής και η ακύρωση οποιασδήποτε εναλλακτικής στάσης αντικατοπτρίζουν μια στρατηγική ανάπτυξης της εξουσίας σε βάρος των φυλετικοποιημένων υποκειμένων, «κατά την οποία τα πρόσωπα που θα μπορούσαν να μιλήσουν δεν θα ήθελαν να το κάνουν, ενώ εκείνα που θα ήθελαν θα παρεμποδίζονταν από το να κάνουν κάτι τέτοιο».²⁴ Αυτή ακριβώς η στρατηγική ανάπτυξης της εξουσίας στο κοινωνικό και στο ατομικό επίπεδο πρέπει να ενταχθεί στα ιστορικά της συμφραζόμενα. Ολοφάνερα χρειάζεται μια μεθοδολογία που θα μας επιτρέψει να αντιταχούμε –κι όχι να αναπαράγουμε– στο ιδεολογικό σύστημα που έχει καθορίσει, μέχρι και σήμερα, το πεδίο της σεξουαλικότητας των μαύρων γυναικών. Έχει περάσει πάνω από μια δεκαετία από τότε που το επισήμανε αυτό η Hortense Spillers, όταν έγραφε: «Επειδή οι μαύρες Αμερικανίδες –ως κατηγορία κοινωνικών και πολιτισμικών δρώντων υποκειμένων– δεν συμμετέχουν στην κληροδοτημένη συμβολική εξουσία, δεν διαθέτουν προσβάσεις στη στρατηγική παραγωγής κειμένων ούτε και άλλους τρόπους ομιλίας για τη σεξουαλική εμπειρία που θα θύμιζαν, αμυδρά έστω, το παράδειγμα της συμβολικής κυριαρχίας, με τη διαφορά ότι το παράδειγμα αυτό έχει αποτελέσει ολοσχερή καταστροφή για τις ίδιες».²⁵ Σήμερα, χάρη, ως επί το πλείστον, στις μελέτες των μαύρων φεμινιστριών κριτικών λογοτεχνίας, γνωρίζουμε περισσότερα για την αποσιώπηση της σεξουαλικότητας των μαύρων γυναικών παρά για τις πιθανές εκδοχές έκφρασης της σεξουαλικής επιθυμίας.²⁶ Διαθέτουμε λοιπόν εξαιρετικά περιορισμένη οπτική για τη σεξουαλικότητα των μαύρων γυναικών. Ασφαλώς και αληθεύει η παρατήρηση της Crenshaw ότι «στο φεμινιστικό πλαίσιο, η σεξουαλικότητα εκπροσωπεί τον τόπο όπου ασκείται προνομιακά η καταπίεση των γυναικών· κυρίαρχο αφηγηματικό τροπισμό του συνιστούν ο βιασμός και η δίκη για βιασμό. Η σεξουαλικότητα υπήρξε επίσης ο κεντρικός τόπος όπου οικοδομήθηκε η καταπίεση των μαύρων στον αντιρατσιστικό λόγο· ως κατεξοχήν τροπισμός του έχει ενσωματωθεί η αφήγηση του λυντσαρίσματος».²⁷ Η σεξουαλικότητα, όπως την ορίζει η Carole Vance, συνιστά επίσης «πεδίο που χαρακτηρίζεται τόσο από τους περιορισμούς, την καταπίεση και τους κινδύνους, όσο και από την εξερεύνηση, την απόλαυση και την άσκηση της εμπρόθετης δράσης».²⁸ Οι μαύρες φεμινίστριες συγγραφείς, στο παρελθόν, τόνισαν ιδιαίτερα τις περιοριστικές, καταπιεστικές και επικίνδυνες πτυχές της σεξουαλικότητας των μαύρων γυναικών, ενώ παράλληλα ανέλυσαν ελάχιστα την απόλαυση, την εξερεύνηση και την εμπρόθετη δράση.

Οι σύγχρονες μαύρες φεμινίστριες θεωρητικοί, όπως υποστηρίζω, απέφυγαν να αναλάβουν μια τέτοια ερευνητική δραστηριότητα, εν μέρει εξαιτίας της δικής τους θεσμικής θέσης στο ακαδημαϊκό

πλαίσιο. Οι μαύρες φεμινίστριες θεωρητικοί της ακαδημαϊκής κοινότητας χρειάζεται να εμπλακούν και οι ίδιες προσωπικά στη διαδικασία ανάκτησης του σώματος και της υποκειμενικότητας, ενώ παράλληλα εργάζονται για την παραγωγή θεωρίας. Συμμετέχουν και οι ίδιες στον αγώνα για την ανάκτηση του σώματος –του ακρωτηριασμένου, ανήθικου μαύρου γυναικείου σώματος–, το οποίο μπορούν να χρησιμοποιήσουν οι άλλοι, πράγμα που όντως κάνουν, προκειμένου να τις απαξιώσουν ως παραγωγούς γνώσης και ως ομιλούντα υποκείμενα. Η νομικός Patricia J. Williams διευκρινίζει το επιχείρημά μου: «Ανεξάρτητα από την επαγγελματική μου επάρκεια, θα υποδεχτούν και θα απορρίψουν τη μαύρη θηλυκότητά μου ως αναξιόπιστη, ανάξια εμπιστοσύνης, εχθρική, οργισμένη, ανίσχυρη, άλογη και πιθανότατα λειψή».²⁹ Όταν διαβάζει αξιολογήσεις φοιτητών, συναντά σχόλια όχι μόνο για τη διδασκαλία αλλά και για το σώμα της: «Μένω κατάπληκτη και νιώθω πραγματικά πίκρα με αυτές τις ανώνυμες αξιολογήσεις φοιτητών που εικοτολογούν για τις ανατομικές μου διαστάσεις, αξιολογήσεις που συνυπολογίζονται εντούτοις στη στατιστική εκτίμηση της διδακτικής μου επάρκειας».³⁰ Η υπερβολική ορατότητα των μαύρων γυναικών της ακαδημαϊκής κοινότητας και η γοητεία την οποία ασκεί στην εποχή μας η «εμπορευματοποίηση της ετερότητας»³¹, όπως την ονομάζει η bell hooks, σημαίνουν επίσης ότι οι μαύρες κατέχουν επισφαλή θέση στην ακαδημαϊκή κοινότητα. Η Ann du Cille παρατηρεί:

Η μαζική κουλτούρα, όπως υποστηρίζει η hooks, παράγει, προωθεί και διαιωνίζει την εμπορευματοποίηση της ετερότητας μέσα από την εκμετάλλευση του μαύρου γυναικείου σώματος. Στη δεκαετία του 1990 πάντως πρωταρχικοί τόποι εκμετάλλευσης δεν είναι πια μόνο το καμπαρέ, το παράνομο μπαρ, το βιντεοκλίπ, το ιλουστρασιόν περιοδικό· είναι επίσης οι ακαδημαϊκοί θεσμοί, η εκδοτική βιομηχανία, η κοινότητα των διανοουμένων.³²

Οι σύγχρονες μαύρες συγγραφείς, προκειμένου να περιγράψουν πτυχές της ζωής των μαύρων γυναικών γενικά και της σεξουαλικότητάς τους ειδικότερα, παράλληλα με την έννοια της σιωπής στηρίχτηκαν επανειλημμένα και στην ιδέα της αφάνειας. Η Audre Lorde γράφει πως «στις ΗΠΑ, όπου η φυλετική διαφορά δημιουργεί μια μόνιμη, μολονότι ανομολόγητη, παραμόρφωση της θέασης, οι μαύρες γυναίκες πάντοτε χαρακτηρίζονταν αφενός από την ιδιαίτερη ορατότητά τους και αφετέρου από την αφάνεια, στην οποία υπόκεινται εξαιτίας της αποπροσωποποίησης που συνεπάγεται ο ρατσισμός».³³ Η υπερβολική ορατότητα των μαύρων γυναικών της ακαδημαϊκής κοινότητας σημαίνει ότι κι αυτή επίσης μπορεί να χρησιμοποιηθεί προκειμένου να προσδιορίζεται ποια είναι τα διανοητικά ζητήματα για τα οποία επιτρέπεται ή απαγορεύεται να μιλήσουν οι μαύρες γυναίκες. Καθώς απειλούνται ήδη από το ενδεχόμενο να τις σεξουαλικοποιήσουν και να τις ακυρώσουν ως παραγωγούς αυθεντικής γνώσης στον ακαδημαϊκό χώρο οι φοιτητές και οι συνάδελφοί τους εξίσου, το γεγονός ότι αποφεύγουν τη θεωρητική επεξεργασία της σεξουαλικότητας μπορεί να ερμηνευτεί ως σύγχρονη εκδήλωση της δομικά εδραιωμένης σιωπής τους. Στο σημείο αυτό, θα ήθελα να τονίσω ότι η σιωπή για τη σεξουαλικότητα συνιστά επιλογή των μαύρων ακαδημαϊκών στον ίδιο βαθμό που συνιστούσε επιλογή η σιωπή των ομόφυλών τους στις αρχές του εικοστού αιώνα: Η παραγωγή *σιωπής* αντί για *ομιλία* συνιστά αποτέλεσμα θεσμών

που επιδίδονται, όπως και ο ακαδημαϊκός θεσμός, στην εμπορευματοποίηση της ετερότητας.

Η πολιτική της σιωπής και η εμπορευματοποίηση της ετερότητας δεν αποτελούν απλώς αφηρημένα σχήματα. Οι κατασκευές αυτές έχουν υλικές επιπτώσεις στις ζωές των μαύρων γυναικών. Μπορούμε να εντοπίσουμε ορισμένες από τις επιπτώσεις αυτές, αν μετατοπίσουμε το πεδίο θεωρητικής επεξεργασίας από τον λογοτεχνικό ή τον νομικό τομέα στην ιατρική και τον έλεγχο των ασθενειών. Ουδέποτε αναγνωρίστηκαν οι εμπειρίες και οι ανάγκες των μαύρων γυναικών στην περίπτωση της επιδημίας του AIDS. Έχω υποστηρίξει και αλλού ότι οι κυρίαρχες εικόνες για τις μαύρες γυναίκες με AIDS ως σύνολο προβάλλουν στερεότυπα τα οποία εμποδίζουν το κοινό να τις αγκαλιάσει θετικά ως ανθρώπους που χρειάζονται υποστήριξη και φροντίδα. Η επιδημία του AIDS χρησιμοποιείται προκειμένου να «παραλλαχθούν, να συμπυκνωθούν και να αναδιατυπωθούν τα ιδεολογικά νοήματα της φυλής, της σεξουαλικότητας, του φύλου, της παιδικής ηλικίας, της ιδιωτικότητας, της ηθικής και του εθνικισμού».³⁴ Οι μαύρες γυναίκες με AIDS ανήκουν, στην πλειονότητά τους, στα φτωχά στρώματα και στην εργατική τάξη· πολλές ανάμεσά τους είναι μητέρες σε μονογονεϊκές οικογένειες· οι αναπαραστάσεις των μαύρων γυναικών με AIDS αναφέρονται μονίμως στη χρήση ναρκωτικών, τις καταχρήσεις και την ανεξέλεγκτη σεξουαλικότητα. Η δήθεν ανεξέλεγκτη σεξουαλικότητα των μαύρων γυναικών αποτελεί ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά της αναπαράστασης των μαύρων γυναικών στο πλαίσιο της επιδημίας του AIDS.

Η θέση των μαύρων γυναικών στην επιδημία αυτή υπήρξε εξ αρχής δεινή, και επιδεινώνεται καθημερινά. Στα αφηγήματα για τις εμπειρίες των μαύρων γυναικών με AIDS αφθονούν η αποσιώπηση, η απάλειψη και η χρήση εικόνων που αναπαριστούν τη σεξουαλικότητα ως ανήθικη. Στις σχετικές συζητήσεις δεν ακούγονται οι φωνές τους, ενώ παράλληλα λεπτομέρειες της άκρως προσωπικής ζωής τους εκτίθενται σε κοινή θέα, προκειμένου να δικαιωθεί η θυματοποίησή τους. Στον πόλεμο αναπαραστάσεων που μαίνεται στο πλαίσιο της επιδημίας αυτής, οι μαύρες γυναίκες είναι τα θύματα που θεωρούνται οι «άλλοι» του «άλλου», παρεκκλίνουσες ανάμεσα στους παρεκκλίνοντες, ανεξάρτητα από τις σεξουαλικές ταυτότητες ή πρακτικές τους. Η αναπαράσταση της σεξουαλικότητας των μαύρων γυναικών σε αφηγήματα για το AIDS συνεχίζει να καταδεικνύει τις πειθαρχικές κρατικές πρακτικές ενάντια στις μαύρες γυναίκες. Η νόσος χρησιμοποιείται τώρα προκειμένου να νομιμοποιηθεί η στέρηση των επιδομάτων κοινωνικής πρόνοιας, της θεραπευτικής αγωγής, και ορισμένων από τα θεμελιώδη δικαιώματα του πολίτη, όπως το απαραβίαστο της ιδιωτικής ζωής των μαύρων γυναικών και των παιδιών τους. Καθώς λείπουν τόσο οι αναλύσεις από μαύρες φεμινίστριες όσο κι ένα ισχυρό κίνημα (ανάλογο με εκείνο ενάντια στο λυντσάρισμα, του οποίου ηγήθηκε η Ida B. Wells), ακόμη δεν έχει διασαφηνιστεί η σχέση ανάμεσα στις κρατικές πρακτικές και στον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζονται οι μαύρες στην επιδημία του AIDS. Σε αντίθεση με τους λευκούς γκέι ακτιβιστές, οι οποίοι χρησιμοποιούν τον ιδεολογικό χώρο που διαμορφώνεται από την επιδημία προκειμένου να αμφισβητήσουν την ιδέα ότι η ομοφυλοφιλία αποτελεί παρά φύσιν πρακτική και να διατηρήσουν το δικαίωμά τους να ζουν ανοιχτά την ομοφυλόφιλη επιθυμία τους, στις μαύρες γυναίκες έχει επιβληθεί η σιωπή. Οι μαύρες δεν πρόκειται να επωφεληθούν διόλου από τις κατακτήσεις των γκέι ακτιβιστών, αν συνεχιστεί ο στιγματισμός

της σεξουαλικότητάς τους. Οι μαύρες φεμινίστριες κριτικοί οφείλουν να εργαστούν συστηματικά προκειμένου να επινοήσουν τρόπους αντιπαράθεσης στην ιστορική συγκρότηση των σεξουαλικοτήτων των μαύρων γυναικών, αποσαφηνίζοντας το πώς καθιερώθηκε και συντηρήθηκε η κυρίαρχη άποψη, και το πώς αυτή μπορεί να αποδιρθωθεί. Το έργο αυτό θα μπορούσε κάλλιστα να σώσει τις ζωές πολλών μαύρων γυναικών.

[...]

Ωστόσο, το ερώτημα παραμένει ανοιχτό: Πώς μπορούν οι μαύρες φεμινίστριες να ανατρέψουν τη συγκρότηση αρνητικών στερεοτύπων για τη σεξουαλικότητα και τον συνακόλουθο αποκλεισμό τους από τα πολιτικά δικαιώματα κι από την κοινωνική πρόνοια;

Η επεξεργασία μιας σύνθετης ανάλυσης για τη σεξουαλικότητα των μαύρων γυναικών συνιστά κρίσιμη όψη ενός τέτοιου εγχειρήματος. Οι θεωρητικές επεξεργασίες των μαύρων φεμινιστριών για τη σεξουαλικότητα των μαύρων γυναικών επικεντρώνονται επίμονα στην ετεροφυλοφιλία, με ελάχιστες εξαιρέσεις (εννοώ τις Cheryl Clarke, Jewelle Gomez, Barbara Smith και Audre Lorde). Το ιστορικό αφήγημα που κυριαρχεί στις συζητήσεις για τη σεξουαλικότητα των μαύρων γυναικών δεν αναγνωρίζει καν την πιθανότητα ύπαρξης μιας μαύρης λεσβιακής σεξουαλικότητας ή μιας queer υποκειμενικότητας. Το ίδιο επιβεβαιώνει η Spillers, όταν παρατηρεί πως «οι σεξουαλικές πραγματικότητες των μαύρων Αμερικανίδων σε όλο το φάσμα των σεξουαλικών προτιμήσεων και στα πολυποίκιλα σεξουαλικά στυλ συνιστούν το απόν διαλεκτικό στοιχείο ολόκληρης της συζήτησης».³⁵ Οι συζητήσεις για τη λεσβιακή σεξουαλικότητα των μαύρων εστίασαν κατά κανόνα στις διαφορές ή τις ισοδυναμίες με τις λεσβιακές σεξουαλικότητες των λευκών, ενώ ο χαρακτηρισμός «μαύρες» προστίθεται προκειμένου να οριοθετήσει την κοινή ιστορία που μοιράζονται οι μαύρες λεσβίες με τις άλλες ομόφυλές τους. Ωστόσο, η προσθήκη αυτή τείνει μάλλον να συσκοτίζει παρά να φωτίζει την υποκειμενική θέση των μαύρων λεσβιών. Πρόδηλο παράδειγμα διαστρέβλωσης συνιστά το γεγονός ότι οι μαύρες λεσβίες δεν υφίστανται την ομοφοβία όπως οι λευκές. Στην περίπτωση αυτή, όπως συμβαίνει και με άλλες μορφές καταπίεσης, η ομοφοβία την οποία βιώνουν οι μαύρες διαπλάθεται πάντοτε από το ρατσισμό. Χρειάζεται πραγματικά να διερευνηθεί και να ενταχθεί στα ιστορικά της συμφραζόμενα η ιδιαίτερη εμπειρία των μαύρων λεσβιών. Θα ήθελα να καταλάβω με ποιους τρόπους οι μαύρες λεσβίες είναι παρίες μέσα στις ίδιες τις κοινότητες των μαύρων. Πιστεύω ότι τούτο θα μας ανάγκαζε να εξετάσουμε με ποιο τρόπο συγκροτείται το περιθώριο των μαύρων λεσβιών. Μολονότι τούτο θα μπορούσε να αποτελέσει θέμα άλλου άρθρου, θα ήθελα εδώ να υποστηρίξω ότι, αν αποδεχτούμε την ύπαρξη μιας πολιτικής τής σιωπής ως κοινή ιστορική κληρονομιά όλων των μαύρων γυναικών, τότε ορισμένες εκφάνσεις της σεξουαλικότητας των μαύρων γυναικών θα θεωρηθούν επικίνδυνες τόσο για τα άτομα όσο και για τη συλλογικότητα. Συνακόλουθα λοιπόν ο πολιτισμός της απόκρυψης καθιστά πρακτική αποδεκτή για ορισμένες ετεροφυλόφιλες μαύρες το να παρουσιάζουν τις μαύρες λεσβίες ως παροιμιώδεις προδότριες της φυλής.³⁶ Και αυτό με τη σειρά του εξηγεί για ποιο λόγο οι μαύρες λεσβίες –των οποίων η «παρεκκλίνουσα» σεξουαλικότητα συγκροτείται μέσα στο πλαίσιο αναφοράς που θέτει μια ήδη υπάρχουσα «παρεκκλίνουσα» σεξουαλικότητα– ανησυχούν μήπως μπουν στη θέση της προδότριας και μήπως υποστούν την πιθανή απώλεια της κοινότητας, που

συνεπάγεται η θέση αυτή.³⁷

Ενώ ορισμένες μαύρες λεσβίες έχουν αποκρύψει την αληθινή ζωή τους, άλλες φυσικά ανέπτυξαν μορφές αντίστασης στην τυπική αντίληψη για τη λεσβία ως προδότρια μέσα στις κοινότητες των μαύρων. Η Audre Lorde αποτελεί πασιφανές παράδειγμα. Διεκδικώντας τη διαφορετικότητά της ως μαύρη και λεσβία, η Lorde «ανάγκασε τόσο τις μαύρες όσο και τις λευκές λεσβίες φίλες της να αναμετρηθούν με την ιστορική εμπρόθετη δράση της απέναντι σε [τούτη] την ευρύτερη φυλετική και σεξουαλική ιστορία που επέμενε να την επινοεί ξανά και ξανά ως νεκρή».³⁸ Θα ήθελα επίσης να υποστηρίξω ότι η γραφή της Lorde, εστιάζοντας στο ερωτικό στοιχείο, στο πάθος και τον πόθο, υποδεικνύει ότι οι μαύρες λεσβιακές σεξουαλικότητες μπορούν να ερμηνευτούν ως έκφραση αποκατάστασης του μαύρου γυναικείου σώματος που έχει ιστορικά καταστεί αντικείμενο απέχθειας. Συνεπώς, τα κείμενα της Lorde και άλλων μαύρων λεσβιών συγγραφέων, επειδή προβάλλουν εκείνες ακριβώς τις πλευρές της σεξουαλικότητας των μαύρων γυναικών που καταποντίστηκαν –δηλαδή τον πόθο και την εμπρόθετη δράση των γυναικών– διαδραματίζουν καίριο ρόλο στη θεωρητική επεξεργασία των σεξουαλικότητων των μαύρων γυναικών. Εφόσον η σιωπή για τη σεξουαλικότητα παράγεται από τις μαύρες γυναίκες και τις μαύρες φεμινίστριες θεωρητικούς, η ίδια αυτή η σιωπή υποδηλώνει ότι οι μαύρες διαθέτουν όντως σε κάποιο βαθμό εμπρόθετη δράση. Η εστίαση της προσοχής στις λεσβιακές σεξουαλικότητες των μαύρων γυναικών υποδηλώνει ότι είναι δυνατόν να παραχθεί ένας άλλος λόγος – διαφορετικός από το λόγο της σιωπής. Οι λεσβιακές σεξουαλικότητες των μαύρων γυναικών δεν εξαντλούνται απλώς στην έννοια της ταυτότητας. Συνιστούν μάλλον λογο-θετικά και υλικά πεδία που ενέχουν τη δυνατότητα να παραχθούν ενεργά λόγοι, επιθυμίες και εμπρόθετη δράση. Οι μαύρες λεσβίες που επεξεργάζονται θεωρητικά τη σεξουαλικότητα συνιστούν πεδίο όπου η σιωπή διαρρηγνύεται και τα υποκείμενα οραματίζονται τρόπους θετικής αναγνώρισης της σεξουαλικότητας. Εδώ υπερασπίζομαι τη συγκρότηση ενός διαφορετικού επιπέδου δεσμευτικής συμμαχίας ανάμεσα στις μαύρες γυναίκες –ετεροφυλόφιλες και λεσβίες– ως βάση για την ανάπτυξη της *πράξης* των μαύρων φεμινιστριών· η *πράξη* αυτή θα αρθρώνει τους τρόπους με τους οποίους παράγονται και αναπαράγονται πάνω στα σώματα των μαύρων γυναικών η αφάνεια, η ετερότητα και το στίγμα. Ελπίζω εντέλει ότι από τη δέσμευση αυτή θα προκύψουν φεμινιστικές αναλύσεις από και για τις μαύρες γυναίκες, οι οποίες θα προτείνουν λεπτομερείς στρατηγικές με στόχο μια διαφορετική υποκειμενική τοποθέτηση των μαύρων γυναικών, ώστε να διαμορφώσουν παρεμβάσεις που θα ενσωματώνουν τόσο τα διαφορετικά όσο και τα κοινά συμφέροντα και τις προοπτικές τους.

Μετάφραση: Πελαγία Μαρκέτου

¹ Collins, Patricia Hill (1990), *Black Feminist Thought: Knowledge, Consciousness and the Politics of Empowerment*, Unwin Hyman, Βοστόνη, σ. 164.

² Spillers, Hortense, «Interstices: A small drama of words», στο Carole S. Vance (επιμ.), *Pleasure and Danger*, σ. 73-100.

³ Στο ίδιο.

⁴ Hine, Darlene Clark (1989), «Rape and the inner lives of black women in the Middle West: Preliminary thoughts on the culture of dissemblance», *Signs* 14(4): 915-920.

⁵ Gilman, Sander L. (Φθινόπωρο 1985), «Black bodies, white bodies: Toward an iconography of female sexuality in late nineteenth-century art, medicine, and literature», *Critical Inquiry* 12(1): 204-242.

⁶ Ο' Grady, «Olympia's maid».

⁷ Giddings, Paula (1992), «The last taboo», στο Toni Morrison (επιμ.), *Race-ing Justice, Engendering Power: Essays on Anita Hill, Clarence Thomas and the Construction of Social Reality*, Pantheon Books, Νέα Υόρκη, σ. 445.

⁸ Βλ. τις μελέτες της Harriet Jacobs και της Linda Brent.

⁹ Carby, Hazel (1987), *Reconstructing Womanhood: The Emergence of the Black Female Novelist*, Oxford University Press, Νέα Υόρκη, σ. 40-61.

¹⁰ Ο τίτλος της ενότητας αντλείται από το βιβλίο της Carby που αναφέρθηκε προηγουμένως.

¹¹ Giddings, «The last taboo», ό.π.

¹² Guy-Sheftall, Beverly (1990), *Daughters of Sorrow: Attitudes Toward Black Women, 1880-1920*, (σειρά *Black Women in United States History*, τόμ. 11), Carlson Publishing, Μπρούκλιν, σ. 90.

¹³ Hodes, Martha (1993), «The sexualization of reconstruction politics: White women and black men in the South after the Civil War», στο John C. Fout/Maura S. Tantillo (επιμ.), *American Sexual Politics: Sex, Gender and Race since the Civil War*, The University of Chicago Press, Σικάγο, σ. 60-61.

¹⁴ Βλ. Higginbotham, Evelyn (1992), «African-American women's history and the metalanguage of race», *Signs* 17(2): 251-274· Brown, Elsa Barkley (Φθινόπωρο 1994), «Negotiating and transforming the public sphere: African American political life in the transition from slavery to freedom», *Public Culture* 7(1): 107-146· επίσης βλ. τις Hine, Giddings και Carby.

¹⁵ Higginbotham, «African-American women's history», ό.π., σ. 262.

¹⁶ Hine, «Rape and the inner lives», ό.π., σ. 915.

¹⁷ Στο ίδιο.

¹⁸ Βλ. Carby, «Policing the black woman's body». Η Elsa Barkley Brown υποστηρίζει ότι η αποσεξουαλικοποίηση των μαύρων γυναικών δεν υπήρξε απλώς μεσοαστικό φαινόμενο που επιβλήθηκε στις γυναίκες της εργατικής τάξης. Μολονότι πολλές γυναίκες της εργατικής τάξης αντιστάθηκαν στη βικτωριανή νοοτροπία για τις γυναίκες και ανέπτυξαν δικές τους αντιλήψεις για τη σεξουαλικότητα και την ευπρέπεια, κάποιες άλλες, με βάση επίσης τις εμπειρίες τους, υιοθέτησαν μια αποσεξουαλικοποιημένη εικόνα. Brown, «Negotiating and transforming the public sphere», *ό.π.*, σ. 144.

¹⁹ Carby, *Reconstructing Womanhood*, *ό.π.*, σ. 174.

²⁰ Στο ίδιο.

²¹ duCille, Ann (1993), «Blues notes on black sexuality: Sex and the texts of Jessie Fauset and Nella Larsen», *Journal of the History of Sexuality* 3(3): 419. Βλ. επίσης Carby (1990), «“It just be's dat way sometime”: The sexual politics of black women's blues», στο Ellen DuBois/Vicki Ruiz (επιμ.), *Unequal Sisters: A Multicultural Reader in U.S. Women's History*, Routledge, Νέα Υόρκη.

²² Εδώ παραφράζω από το DuCille, «Blues notes», *ό.π.*: 443.

²³ Higginbotham (1993), *Righteous Discontent: The Women's Movement in the Black Baptist Church, 1880-1920*, Harvard University Press, Κέμπριτζ, Μασαχουσέτη.

²⁴ JanMohamed, Abdul (1992), «Sexuality on/of the racial border: Foucault, Wright, and the articulation of racialized sexuality», στο Domna Stanton (επιμ.), *Discourses of Sexuality: From Aristotle to AIDS*, University of Michigan Press, Ann Arbor, σ. 105.

²⁵ Spillers, «Interstices», *ό.π.*, σ. 80.

²⁶ Βλ. τις αναλύσεις των μυθιστορημάτων των Nella Larsen και Jessie Fauset από τις Carby, McDowell και άλλες.

²⁷ Crenshaw, «Whose story is it anyway?», σ. 405.

²⁸ Vance, Carole S. (1989), «Pleasure and danger: Towards a politics of sexuality», στο Carole S. Vance (επιμ.), *Pleasure and Danger: Exploring Female Sexuality*, Pandora Press, Λονδίνο.

²⁹ Williams, Patricia J. (1991), *The Alchemy of Race and Rights*, Harvard University Press, Κέμπριτζ, σ. 95.

³⁰ Στο ίδιο.

³¹ hooks, bell (1992), *Black Looks: Race, and Representation*, South End Press, Βοστώνη, σ. 21.

³² duCille (1994), «The occult of true black womanhood: Critical demeanor and black feminist studies», *Signs* 19(3): 591-629.

³³ Scott, Karla, όπως αναφέρεται στο de Lauretis, Teresa (1994), *The Practice of Love: Lesbian Sexuality and Perverse Desire*, Indiana University Press, Μπλούμινγκτον, σ. 36.

³⁴ Watney, Simon (1989), *Policing Desire: Pornography, AIDS and the Media*, University of Minnesota Press, Μινεάπολη, σ. ix.

³⁵ Spillers, «Interstices», *ό.π.*

³⁶ Στις συζητήσεις μιας ομάδας για δύο μυθιστορήματα που γράφτηκαν από μαύρες, το *Volunteer Slavery* της Jill Nelson και το *Zami* της Audre Lorde, μια μαύρη συνομιλήτρια παρατήρησε ότι, ενώ πίστευε πως το βιβλίο της Lorde ήταν καλύτερα γραμμένο από εκείνο της Nelson, την ενόχλησε το ότι η Lorde μιλούσε τόσο πολύ για το σεξ και «έβγαζε όλα τα άπλυτά της στη φόρα». Η άποψή της αυτή δεν κλονίστηκε ούτε όταν της επισημάνθηκε ότι το βιβλίο της Nelson περιλάμβανε επίσης περιγραφές των ερωτικών της συνευρέσεων.

³⁷ Θυμάμαι την αντίδραση της μητέρας μου όταν της αποκάλυψα τη σεξουαλική προτίμησή μου. Με ρώτησε για ποιο λόγο προτίμησα να προχωρήσω σε ένα ακόμη πράγμα που θα μου έκανε τη ζωή δύσκολη, σαν να μην έφτανε που ήμουν μαύρη και δεν είχα παραδοσιακό επάγγελμα για γυναίκα. Το επιχείρημα της μητέρας μου, που επαναλαμβάνεται και από πολλές άλλες μαύρες, είναι ότι ανακοινώνοντας την ομοφυλοφιλία μου επέλεγα να αποξενωθώ από τη μαύρη κοινότητα.

³⁸ Βλ. Scott, αναφέρεται στο de Lauretis, *The Practice of Love: Lesbian Sexuality and Perverse Desire*, *ό.π.*, σ. 36.